

Norske leger mot atomvåpen

Nr. 3 - 2016 - Årgang 34

Voting Result:

IN FAVOUR	123
AGAINST	38
ABSTENTION	16

ADOPTED

Forbud mot atomvåpen
Medisinsk appell
Nytt faktahefte

En tryggere verden uten atomvåpen

På vei mot et forbud mot atomvåpen

JOHN GUNNAR MÆLAND
LEDER
NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

Torsdag 27. oktober stemte et stort flertall i FN's førstekomité for en resolusjon om å starte forhandlinger i 2017 om et forbud mot atomvåpen. 123 land stemte for, 38 land mot, mens 16 land avsto fra å stemme. Norge stemte dessverre mot sammen med andre NATO-land. Det eneste unntaket her var Nederland som avsto.

Vedtaket i FN er et direkte resultat av det humanitære initiativet på atomvåpen som den forrige norske regjeringen forsiktig startet i 2010 og som særlig manifesterte seg i den banebrytende konferansen om atomvåpens humanitære konsekvenser i Oslo mars 2013. Konferansen ble en større suksess enn man hadde våget å håpe, og la grunnen for Østerrikes humanitære løfte i 2014 om å samarbeide med alle "for å fylle det rettslige hullet" i folkeretten ved å forby atomvåpen. På de to årene som har gått har 137 land sluttet seg til dette løftet, og nå har nesten alle disse landene og noen nye støttet vedtaket i FN om å starte arbeidet med å utforme traktaten som skal forby atomvåpen.

Den nåværende norske regjeringen har imidlertid ikke ønsket å følge opp forgjengerens initiativ. Selv om Stortinget i vår samlet seg om at Norge skulle jobbe langsiktig for et legalt rammeverk mot atomvåpen, valgte den norske utenriksministeren å stemme nei til forhandlinger om et forbud nå. Begrunnelsen var hensynet til NATO-medlemskapet og at atommaktene

ikke støtter forslaget. Børge Brende skrev i Bergens Tidende før avstemmingen i FN: "Vi skal arbeide langsiktig for et juridisk rammeverk som regulerer kjernevåpen på grunnlag av en irreversibel, verifiserbar og gjensidig nedrustningsprosess innenfor rammene av ikkespredningsavtalen (NPT). Først reell og verifiserbar nedrustning, og så et juridisk rammeverk. Ikke motsatt."

Det gjenstår å se hva reaksjonene i Stortinget blir på Norges linjevalg. Lederen i Stortingets Utenriks- og forsvarskomité Anniken Huitfeldt fra Arbeiderpartiet sa våren 2016 at partiet var positive til initiativet om et forbud mot atomvåpen. Også Venstre, Kristelig folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støttet tanken om et forbud, men hverken de eller Arbeiderpartiet var klare på tidsperspektivet. Det er dessuten en etablert tradisjon i Norge at regjeringen fører utenrikspolitikken uten detaljstyring fra stortinget. I dag virker det som at Arbeiderpartiet ikke kommer til å foreta seg noe mer i denne omgang.

Uansett må vi regne med at forhandlingene om en forbudstekst starter opp til våren. Det er sterkt ønskelig at Norge tar del i denne prosessen og ikke stiller seg utenfor sammen med de fem opprinnelige atommaktene. Dessverre har regjeringen falt ned på denne obstruktive linjen. Derfor må vi fortsette arbeidet med å argumentere for et forbud nå, som basis for full atomnedrustning. Vedtaket i FN er en viktig seier, men slaget er ennå ikke vunnet.

Landsmøtet 2017

NLAs landsmøte finner sted i Oslo lørdag 1. april 2017 kl 10.00–15.00 inkludert lunsj.

Nærmere opplysninger om sted og program kommer i neste medlemsblad og legges ut på www.legermotatomvapen.no

Alle medlemmer er hjertelig velkomne. Sett av datoen!

En ny tid

ANE DROUGGE VASSBOTN
REDAKTØR
NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

prosent av stemmene, og at nesten halvparten av alle amerikanere med stemmerett lot være å stemme.

Trump står i sterk kontrast til Barack Obama, som i 2009 fikk Nobels fredspris «for hans ekstraordinære innsats for å styrke internasjonalt diplomati og mellomfolkelig samarbeid» etter blant annet sitt arbeid for promotering av atomnedrusting.

Trump er dessverre ikke alene. Vårt eget politiske landskap blir barnemat i forhold til Trump, Front Nationale, Sverigedemokraterna og UKIP. Det virker som det blåser en høyrepopulistisk vind over vår del av verden, og som på ingen måte gjør oss mer trygge.

Forsidebilde: Resultatet av avstemmingen i FN's førstekomite over resolusjon L41 som gir FN mandat til å organisere forhandlinger i 2017 om et forbud mot atomvåpen.

8. november 2016 ble Donald Trump valgt som president USAs 45. president etter å ha vunnet over Hillary Clinton. 20. januar får USA en populistisk leder full av fremmedfrykt og uten impulskontroll. Donald Trump blir ikke bare president for en av verdens mektigste stater, han får også styring over verdens største atomvåpenarsenal. For første gang er jeg oppriktig redd for at det finnes atomvåpen, og tror det er en reel fare for at de blir brukt.

Noe av forklaringen av resultatet av årets valg tror jeg ligger i en arbeiderklasse som har det verre enn sine foreldre og har få framtidsutsikter. Disse menneskene har blitt glemt av politikere i flere tiår. Likevel er kanskje det verste at Trump vant med bare tjuefem

4
HISTORISK FN-VEDTAK

8
OEWG 2016

10
INTERVJU MED BEATRICE
FIHN

12
PRESSEMELDING

13
1000 LEGER MOT ATOMVÅPEN

17
ATOMMAKTENE: ISRAEL

18
NYTT FAKTAHEFTE

20
DELEGITIMERING AV
KJERNEFYSISK VOLD

Medlemsbladet for Norske leger mot atomvåpen

ISSN 0808 2111

REDAKSJONEN

Ane Drougge Vassbotn
975 81 841
ane.vassbotn@gmail.com

NLAS SEKRETARIAT

Leder: John Gunnar Mæland
Institutt for samfunnsmedisinske fag, UiB
Kalfarveien 31, 5018 Bergen
Tlf 55586075, fax 55586130
Priv. Kringlemyr 5C, 3580 Geilo
Tlf 90081052 (m)
john.meland@igs.uib.no

LAYOUT

Ane Drougge Vassbotn
Trykk: Skipnes, i 1000 eksemplarer.

IPPNW Central Office

339 Pleasant Street, Malden, MA
02148 USA.

Tlf. 617-868-5050, fax 617-8682560

E-post: ippnwbos@ippnw.org

Ex.dir. Michael Christ: mchrist@ippnw.org

www.ippnw.org

MEDLEMSKONTINGENT

Leger: 300,-

Studenter: 100,-

Konto nr.: 3060 24 20376

www.legermotatomvapen.no

Er du ikke medlem? Ta kontakt med

info@legermotatomvapen.no

Historisk FN-vedtak

FNs aller første resolusjon fra 1946 gikk inn for full avskaffelse av atomvåpen. 70 år har gått, og FN har ikke lyktes med å gjennomføre dette vedtaket. Denne høsten har det imidlertid skjedd noe som kan bli et avgjørende steg på veien mot målet om en atomvåpenfri verden.

ANNE MARTE SKALAND
DAGLIG LEDER
ICAN NORGE

27. oktober vedtok nemlig flertallet av FNs medlemsland å starte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen i 2017. Resolusjonen L. 41 Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations fikk støtte fra et overveldende flertall i FNs førstekomité for nedrustning og ikke-spredning. Veien fram mot avstemningen var imidlertid full av utfordringer. Atomvåpenstatene har jobbet hardt for å minimere støtten til resolusjonen, mens en rekke atomvåpenfrie stater og et samlet sivilsamfunn har jobbet kanskje enda hardere for å sikre den støtte.

Opptakten

Under det siste møtet i FNs arbeidsgruppe for kjernefysisk nedrustning i august ble det klart at flertallet av verdens stater ønsker å starte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen til neste år. Den 28. september ble det første utkastet til resolusjonen

som foreslår forhandlinger om et atomvåpenforbud sendt ut. Statene bak resolusjonen er Østerrike, Irland, Mexico, Brasil, Nigeria og Sør-Afrika. Resolusjonen har etter hvert blitt omtalt som den viktigste nedrustningsresolusjonen på FNs 71. Generalforsamling.

Årets møte i FNs førstekomité varte fra 3. oktober til 2. november. ICAN har i denne perioden jobbet systematisk opp mot statene for å få flest mulig til å stemme ja. En liten gruppe aktivister fra ulike organisasjoner snakket med over 160 stater til sammen i løpet av tiden førstekomiteen var samlet. ICANs tre ansette fra kontorene i Genève og Melbourne koordinerte det hele gjennom daglige morgenmøter i FN-bygningen. Det er ingen tvil om at det internasjonale sivilsamfunnet var avgjørende for å sikre en så bred tilslutning til resolusjonen som den fikk.

Debatten om resolusjonen foregikk i FN-bygningens konferanserom fire. Der argumenterte statene for sine ståsteder, og sivilsamfunnet fikk legge fram sine synspunkter. Et viktig høydepunkt var innlegget til Den internasjonale Røde Kors-komiteen. Visepresident

Christine Beerli oppfordret alle stater om å støtte oppstart av forhandlinger om et forbud mot atomvåpen. –Et forbud mot atomvåpen er en uunnværlig byggestein for å nå det universelle målet om en verden fri for atomvåpen, slo hun fast.

Like før avstemningen ble det kjent at USA hadde sendt et brev til sine NATO-allierte for å presse dem til å stemme nei til resolusjonen. Saken ble blant annet dekket av NRK Dagsrevyen 24. oktober, hvor

ICANs leder Beatrice Fihn følger forhandlingene. Bilde: Anne Marte Skaland

våpenpolitisk rådgiver i Norsk Folkehjelp, Grethe Østern, uttalte: -Jeg syns det er uakseptabelt at USA legger press på små stater til å være med å stoppe en FN-ledet prosess for å forby atomvåpen. Det Børge Brende gjør når han støtter USA i dette, er å støtte USA i en kamp for å bevare atomvåpen som lovlige og legitime våpen. Det er en svært risikabel sikkerhetspolitikk.

Avstemningen

Det er ikke vanlig at resolusjonsvedtak i førstekomiteen får applaus, men det skjedde da resolusjonen for et forbud mot atomvåpen ble vedtatt. Den stormende applausen og jubelen var et tydelig tegn på hvor velkomment dette vedtaket er. 123 stater stemte for, 38 stemte mot, 16 avsto fra å stemme. De fleste atomvåpenstatene og NATO-allierte stemte mot. Nederlands regjering valgte imidlertid å stemme avholdende etter sterkt press fra parlamentet. Atomvåpenstatene som

ikke stemte nei, var Nord-Korea, som stemte ja, samt India og Pakistan, som stemte avholdende. Blant statene i Afrika, Latin-Amerika, Sørøst-Asia og Stillehavet var støtten til resolusjonen overveldende.

- Dagens avstemning demonstrerer tydelig at majoriteten av verdens stater mener at et forbud mot atomvåpen er nødvendig, gjennomførbart og at det haster, uttalte leder av ICAN Beatrice Fihn.

Visepresident i ICRC Christine Beerli holder innlegg

Vedtaket ble en nyhetssak over hele verden. I Norge ble avstemningen toppsak på NRKs nyhetssendinger, samt i en rekke andre medier. Her hjemme ble det naturlig nok lagt vekt på at Norge stemte nei. Venstres Sveinung Rotevatn og SVs Karin Andersen kritiserte utenriksministeren for nei-stemmen og argumenterte for at et forbud er nødvendig for å få til nedrustning av atomvåpen.

Framover

I resolusjonen står det at det skal arrangeres to konferanser i New York for å forhandle om et forbud mot atomvåpen i 2017 – først 27. til 31. mars, deretter 15. juni til 7. juli. Videre skal det legges fram en rapport fra forhandlingene på neste års generalforsamling i FN. Går alt etter planen, får vi et forbud mot atomvåpen innen 2017 er omme.

General Assembly

Distr.: Limited
14 October 2016

Original: English

Seventy-first session

First Committee

Agenda item 98 (kk)

General and complete disarmament: taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations

Austria, Brazil, Chile, Costa Rica, Democratic Republic of the Congo, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Indonesia, Ireland, Jamaica, Kenya, Liechtenstein, Malawi, Malta, Mexico, Namibia, Nauru, New Zealand, Nigeria, Palau, Panama, Paraguay, Peru, Philippines, Samoa, South Africa, Sri Lanka, Swaziland, Thailand, Uruguay, Venezuela (Bolivarian Republic of) and Zambia:
draft resolution

Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations

Voting Started

27-Oct-16

17:59:38

A/C.1/71/L.41

Item 98 (kk) WHOLE Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations

☒ AFGHANISTAN	☒ CAMEROON	☒ FRANCE	☒ KIRGIZISTAN	☒ NETHERLANDS	☒ SERBIA
☒ ALBANIA	☒ CANADA	☒ GABON	☒ KUO PER	☒ NEW ZEALAND	☒ ST. HELENA
☒ ALGERIA	☒ CENTRAL AFR. REP....	☒ GAMBIA	☒ LATVIA	☒ NICARAGUA	☒ SIERRA LEONE
☒ ANDORRA	☒ CHAD	☒ GEORGIA	☒ LEBANON	☒ RUSSIA	☒ SINGAPORE
☒ ANGOLA	☒ CHILE	☒ GERMANY	☒ LESOTHO	☒ NIGERIA	☒ SLOVAKIA
☒ ANTIQUA-BARBUDA	☒ CHINA	☒ GHANA	☒ LIBERIA	☒ NORWAY	☒ SLOVENIA
☒ ARGENTINA	☒ COLOMBIA	☒ GREECE	☒ LIBYA	☒ ROMANIA	☒ SOLOMON ISLANDS
☒ ARMENIA	☒ CYPRUS	☒ GRENADA	☒ LIECHTENSTEIN	☒ PAKISTAN	☒ SOMALIA
☒ AUSTRALIA	☒ CONGO	☒ GUATEMALA	☒ LITHUANIA	☒ PALAU	☒ SOUTH AFRICA
☒ AUSTRIA	☒ COSTA RICA	☒ GUINEA	☒ LUXEMBOURG	☒ PANAMA	☒ SOUTH SUDAN
☒ AZERBAIJAN	☒ COTE D'IVOIRE	☒ GUINEA-BISSAU	☒ MADAGASCAR	☒ PAPUA NEW GUINEA	☒ SPAIN
☒ BAHAMAS	☒ CROATIA	☒ GUYANA	☒ MALAWI	☒ PARAGUAY	☒ SRI LANKA
☒ BANGLADESH	☒ CUBA	☒ HAITI	☒ MALAYSIA	☒ PERU	☒ SUDAN
☒ BARBADOS	☒ CYPRUS	☒ HONDURAS	☒ MALDIVES	☒ PHILIPPINES	☒ SURINAME
☒ BELARUS	☒ CZECH REPUBLIC	☒ HUNGARY	☒ MALI	☒ POLAND	☒ SWAZILAND
☒ BELGIUM	☒ DEM. REP. OF CONGO	☒ IRELAND	☒ MALTA	☒ PORTUGAL	☒ SWITZERLAND
☒ BELIZE	☒ DEM. REP. OF CONGO	☒ INDIA	☒ MARSHALL ISLANDS	☒ QATAR	☒ SYRIAN ARAB REP...
☒ BENIN	☒ DENMARK	☒ INDONESIA	☒ MAURITANIA	☒ REP. OF KOREA	☒ TAJIKISTAN
☒ BHUTAN	☒ DUBOIT	☒ IRAN (ISLAMIC REP...)	☒ MAURITIUS	☒ REP. OF MOLDOVA	☒ THAILAND
☒ BOLIVIA (PLURINAT...)	☒ DOMINICAN REP...	☒ IRAQ	☒ MEXICO	☒ ROMANIA	☒ THE YR. MACEDONIA
☒ BOSNIA-HERZEGOV...	☒ DOMINICAN REP...	☒ IRELAND	☒ MICRONESIA (FS)	☒ RUSSIAN FED...	☒ TIMOR-LESTE
☒ BOTSWANA	☒ ECUADOR	☒ ISRAEL	☒ MONACO	☒ RWANDA	☒ TOGO
☒ BRAZIL	☒ EGYPT	☒ ITALY	☒ MONGOLIA	☒ SAINT KITTS NEVIS	☒ TONGA
☒ BULGARIA	☒ EL SALVADOR	☒ JAMAICA	☒ MONTENEGRO	☒ SAINT LUCIA	☒ TUVA
☒ BURUNDI	☒ EQUATORIAL GUINEA	☒ JAPAN	☒ MOROCCO	☒ SAINT VINCENT GR...	☒ TUWIDAO AND TO...
☒ CAMBODIA	☒ ESTONIA	☒ JORDAN	☒ MOZAMBIQUE	☒ SAMOA	☒ TUNISIA
☒ CAMBODIA	☒ ETHIOPIA	☒ KAZAKHSTAN	☒ MYANMAR	☒ SAN MARINO	☒ TURKEY
☒ CAMBODIA	☒ ETHIOPIA	☒ KENYA	☒ NAMIBIA	☒ SAO TOME-PRINCIPE	☒ TURKMENISTAN
☒ CAMBODIA	☒ FIJI	☒ KIRIBATI	☒ NAURU	☒ SAUDI ARABIA	☒ TUVALU
☒ CAMBODIA	☒ FINLAND	☒ KUWAIT	☒ NEPAL	☒ SENEGAL	☒ UGANDA

IN FAVOUR 123

AGAINST 38

ABSTENTION 16

United Nations Webcast: webtv.un.org

Stemmegjvingen for resolusjon L41

FNs arbeidsgruppe for kjernefysisk nedrustning: OEWG 2016

Den 19. august 2016 vedtok FNs arbeidsgruppe for kjernefysisk nedrustning (OEWG) en historisk sluttrapport som anbefalte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen i 2017.

ANNE MARTE SKALAND
DAGLIG LEDER
ICAN NORGE

ICAN Norge var tilstede på alle møtene til arbeidsgruppen – i februar, mai og august. Møtene ble preget av opplysende faglige paneler, omfattende støtte til et forbud mot atomvåpen, samt en god dose dramatik i slutfasen.

Opprinnelse og mandat

På FNs generalforsamling i 2015 vedtok 138 stater resolusjonen Taking Forward Multilateral Nuclear Disarmament Negotiations. I resolusjonen sto det at det skulle settes ned en arbeidsgruppe som skulle diskutere juridiske tiltak for en atomvåpenfri verden. Arbeidsgruppen skulle være åpen for alle stater og sivilsamfunnet. Norge stemte avholdende til resolusjonen, men valgte likevel å delta i arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen

I løpet av tre sesjoner i februar, mai og august var omkring hundre stater samlet i Genève og diskuterte

en rekke forhold rundt atomvåpen. Hovedfokuset var på det eksisterende hullet i folkeretten og ønsket om å fylle det med et atomvåpenforbud. Uenigheten lå ikke i om det trengs et forbud, men i når et slikt forbud bør forhandles fram og hvorvidt det kan gjøres uten atomvåpenstatene.

Statene som ikke var enige i at man bør starte forbudsforhandlinger til neste år, sto sammen om erklæringen The progressive approach. Følgende stater sluttet seg til den: Australia, Belgia, Bulgaria, Canada, Estland, Finland, Hellas, Tyskland, Tyrkia, Ungarn, Italia, Japan, Kroatia, Latvia, Litauen, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia og Spania. Uttalelsen ble kraftig kritisert av andre stater og av sivilsamfunnet fordi den kun foreslår tiltak som allerede er vedtatt, men der gjennomføringen svikter.

Under siste sesjon ble det lagt fram uttalelser på vegne av til sammen 107 stater som ga sin støtte til forhandlinger i 2017. Dette var medlemmer av Den afrikanske gruppen (54 stater), Sammenslutningen av sørøst-asiatiske stater (10 stater) og Organisasjonen av latinamerikanske og karibiske stater (33 stater), i tillegg til enkelte andre stater i Asia, Stillehavet og Europa (10 stater).

Drama om sluttrapporten

Målet med arbeidsgruppens siste sesjon var å bli enige om en felles sluttrapport som skulle oversendes FNs generalforsamling. Dette ble en krevende prosess på grunn av splittelsen mellom de som ønsket å anbefale forhandlinger om et forbud til neste år, og de som motsatte seg dette.

Kl. 16:00 den 19. august var statene endelig klare til å vedta rapporten med konsensus i plenumsrådet, etter flere forsinkelser. Australia ba om ordet og sa at de avviste rapporten på vegne av 14 stater. Til alles store forbauselse ba også Australia om en avstemning over rapporten. Da sa Guatemala at hvis det skal stemmes over rapporten, ønsket de å foreslå en endring i teksten som gjorde det enda tydeligere at flertallet støttet forbudsforhandlinger.

Møtet ble utsatt, og statene møttes igjen kl. 18:00 for å stemme. Først ble det stemt over Guatemalas forslag om å endre teksten. 62 stater stemte for Guatemalas forslag.

27 stemte mot, mens 8 avsto fra å stemme. Norge var blant statene som stemte mot.

Så var tiden kommet for å stemme over selve rapporten, da med Guatemalas endring inkludert. Rapporten ble vedtatt med 68 stemmer, 22 stemte mot og 13 avsto fra å stemme, blant dem Norge. Sammen med Nederland, ga Norge uttrykk for at de ville ha stemt for rapporten med den opprinnelige teksten. Grunnen til at relativt få stater stemte over rapporten, var at mange stater hadde forlatt møtet da den siste avstemmingen fant sted. I etterkant av møtet ble Australia kraftig kritisert for å forsøke å ødelegge for statene som jobber for et atomvåpenforbud.

Til tross for en uventet avstemning som skapte en dramatisk avslutning på siste sesjon, ble møtet avsluttet med stormende applaus. Statene som ønsker å forby atomvåpen og sivilsamfunnet var strålende fornøyde med resultatet.

Norges rolle

Norge hadde noen konstruktive bidrag i løpet av arbeidsgruppens tre sesjoner. I en uttalelse sa Norge blant annet "A world without nuclear weapons will have to be regulated by a legally binding framework, which should include a comprehensive prohibition on possession, production, transfer and use." Den samme uttalelsen gjør rede for atomforliket vedtatt av Stortinget som sier at regjeringen skal jobbe for et rettslig bindende rammeverk for å sikre målet om en verden uten atomvåpen.

Imidlertid ble det flere ganger gjort klart at Norge sto sammen med landene som jobbet mot å starte forhandlinger om et forbud i 2017. Regjeringen begrunnet sitt standpunkt med at også kjernevåpenstatene måtte delta i arbeidet med det rettslige rammeverket og at arbeidet må skje innenfor ikkespredningsavtalens (NPT) forpliktelser. Det politiske grunnlaget for dette var ikke tilstede nå.

Til dette er å si at det er ingen som er uenig i at det hadde vært best om atomvåpenstatene var med på å forhandle fram et forbud mot atomvåpen. Problemet er at de ikke ønsker det. Ingen atomvåpenstater deltok i FNs arbeidsgruppe for kjernefysisk nedrustning. Atomvåpenstatene viser ingen vilje til å oppfylle

forpliktelsene de har i henhold til Ikkespredningsavtalen om å gradvis ruste ned. Verdenssamfunnet har ventet på at atomvåpenstatene skal gå foran. Når det ikke skjer, må de atomvåpenfrie statene gå foran hvis noe skal bli gjort.

Videre er det klart at forhandlinger om en avtale som forbyr atomvåpen utvilsomt vil skje innenfor Ikkespredningsavtalens forpliktelser. Faktisk vil det bidra til å oppfylle avtalens artikkel seks som forplikter atomvåpenstatene til å ruste ned.

For det tredje: Jo, de politiske forutsetningene er tilstede når 107 stater anbefaler at FNs generalforsamling innkaller til en konferanse for å starte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen til neste år. En mer solid politisk forutsetning skal man lete lenge etter.

Det internasjonale nedrustningsdiplomati har stått i en fastlåst situasjon i alt for lang tid. Det er bred enighet om at vi trenger et forbud som grunnlag for gjensidig nedrustning. Norge kunne vært et foregangsland, men har så langt valgt å motarbeide dem som jobber for et forbud. Dette er sterkt kritikkverdig.

Et møte med Beatrice Fihn

Vi møtte den unge daglige lederen av ICAN i forbindelse med at hun var en snartur i Oslo for å delta på seminaret *Bring on the Ban - lessons from other processes* som ICAN Norge arrangerte på Kulturhuset i Oslo 22. september.

JOHN GUNNAR MÆLAND
LEDER
NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

Hun er glad for endelig å kunne møte det norske antiatomvåpen-miljøet og skryter uhemmet av hva man har fått til her i landet, selv om det butter i mot å få den norske regjeringen med på et forbud mot atomvåpen nå.

Som så mange kampanjemedarbeidere i ICAN er hun for internasjonalist å regne. Hun arbeider i Genève, snakker italiensk, fransk og engelsk, men har ingen problemer med sitt opprinnelige svenske språk.

– Når og hvordan ble du engasjert i kampen mot atomvåpen?

Jeg studerte internasjonale relasjoner på Stockholms universitet og kom der i kontakt med IKFF – Women's International League for Peace and Freedom. I 2006 dro jeg til Genève for å arbeide med deres nedrustningsprogram, Reaching Critical Will (RCW). Der fikk jeg være med på nedrustningsforhandlinger og ulike atomvåpendiskusjoner. Jeg ble sterkt engasjert i dette emnet og har arbeidet med atomvåpenspørsmål siden da. I 2011 tok jeg en mastergrad i internasjonal rett ved Universitetet i London, og fortsatte så mitt arbeid i Genève for RCW i nært samarbeid med ICAN-kontoret der som i 2010 ble opprettet med støtte fra Norge. I 2013 var jeg redaktør for publikasjonen *Unspeakable suffering*, et samarbeidsprosjekt mellom ICAN og RCW i forbindelse med den første internasjonale konferansen om humanitære

konsekvenser av atomvåpen i Oslo. Og i 2014 startet jeg å arbeide for ICAN som kampanjens første daglige leder.

– ICAN er en liten kampanje når man ser på penger og folk. Likevel har ICAN på få år endret anti-atomvåpenarbeidet radikalt. Hva tror du er grunnene til dette?

”Å forhindre en humanitær katastrofe er det som motiverer folk, og det er nesten umulig å argumentere mot et slik perspektiv.”

– Vi er kanskje ikke så mange, men ICAN har svært flinke medarbeidere som jobber veldig effektivt. Vi har partnerorganisasjoner rundt om hele verden som er utrolig dyktige til å bruke sine ressurser på best mulig måte. Vi forsøker hele tiden å unngå å bruke tid og penger på aktiviteter som ikke gir resultater. Vi har lært mye av kampanjene mot landminer og klasevåpen.

– Men jeg tror den viktigste grunnen til at ICAN har lykkes så bra, er at det humanitære perspektivet og fokus på atomvåpenenes humanitære konsekvensene er så sentralt for oss. Å forhindre en humanitær katastrofe er det som motiverer folk, og det er nesten umulig å argumentere mot et slik perspektiv.

”Det er frustrerende at vi må bruke så mye tid på å skaffe nye midler når vi egentlig bare burde fokusere på forhandlingene om et forbud mot atomvåpen.”

– At Norge nå har stanset den økonomiske støtten til ICAN, har åpenbart vært en stor utfordring for dere. Likevel er ICAN fortsatt den drivende kraften i arbeidet for et forbud mot atomvåpen. Hvordan klarer den lille gruppen kampanjemedarbeidere å holde trykket oppe?

– Det var selvfølgelig et stort tilbakeskritt at Norge ikke lenger ville gi oss penger, og det har gjort at vi har måttet gjøre store nedskjæringer i staben vår. Dette legger stort press på de få gjenværende, særlig når kampanjen vår samtidig går inn i en svært viktig fase. Det er frustrerende at vi må bruke så mye tid på å skaffe nye midler når vi egentlig bare burde fokusere på

forhandlingene om et forbud mot atomvåpen.

– Men de pengene som vi har fått fra Norge de seneste fem årene, er blitt vel anvendt. Vi har bygget opp en sterk global kampanje med stor kapasitet. Vi ser nå at mange nasjonale kampanjer som kom i gang ved

”Vi har bygget opp en sterk global kampanje med stor kapasitet.”

hjelp av det norske bidraget, nå står på egne ben og klarer å fortsette arbeidet uten slike ressurser. Det har også vært fantastisk med den utrolige støtten fra ulike partnerorganisasjoner og nasjonale kampanjer etter at vi fikk beskjeden fra Norge om kuttet i pengebidraget. Mange har virkelig stilt opp, hjulpet oss med ressurser, delt kostnader og vist at vi kan klare dette likevel.

– Hvor sikker er du på at det blir enighet om en avtale om å forby atomvåpen i 2017?

Man kan aldri være sikker, og hva som helst kan skje. Atommaktene utsetter mange land for et enormt press akkurat nå, så vi må jobbe like hårdt som dem for å virkeliggjøre et forbud mot atomvåpen. For øyeblikket ser det ut som at vi har tilstrekkelig mange stater som støtter forslaget om forbudsforhandlinger i 2017, men det finnes ennå mange hindre. Det kan være at forhandlingene tar noe lengre tid enn vi håper. Det eneste vi kan gjøre er å holde ut og drive kampanjen videre til vi er i mål!

Siste: Norge vil boikotte forhandlinger om atomvåpenforbud

Pressemelding fra Norsk folkehjelp 15.11.2016:

Norge vil ikke delta i FN-forhandlingene neste år om et forbud mot atomvåpen. Det kommer frem i Børge Brendes svar på et skriftlig spørsmål fra Stortinget. Norge er dermed det første NATO-landet foruten USA som går ut og sier at vi vil boikotte forhandlingene. Til sammenligning har NATO-landet Nederland allerede bekreftet at de vil delta.

-Det var én ting at regjeringen stemte nei til at FN skulle begynne forhandlinger om et forbud mot atomvåpen, men nå som disse forhandlingene blir et faktum er det svært spesielt å velge å stille seg helt utenfor og frasi seg muligheten til å ha innflytelse på utfallet, sier fungerende generalsekretær Per Nergaard i Norsk Folkehjelp.

-Jeg kan ikke komme på ett eneste tilfelle der Norge tidligere har valgt ikke å delta i FN-forhandlinger om nye avtaler på nedrustningsområdet. Faktisk deltar Norge alltid i FN-forhandlinger om nye avtaler, uansett tema – så lenge det er snakk om en sak av en viss viktighet og som angår oss. Dette er strutsepolitikk, legger Nergaard til.

Norsk Folkehjelp reagerer også sterkt på at Brende går ut så tidlig og sier at Norge ikke skal delta. Med det gjør han Norge til det første NATO-landet utenom USA som sier at vi ikke skal delta. I Nederland har utenriksminister Bert Koenders i et skriftlig svar til parlamentet bekreftet at regjeringen vil delta i forbudsforhandlingene.

-Hvorfor er ikke Brende mer avventende? Forhandlingene i FN begynner først i mars. Han er åpenbart ikke interessert i å se hvordan handlingsrommet i NATO utvikler seg og om flere NATO-land vil delta. Han ønsker tydeligvis å gå foran som et dårlig eksempel og bidra til å gjøre det vanskeligere for andre NATO-land å følge Nederlands eksempel. Brende er åpenbart heller ikke opptatt av å se om noen atomvåpenstater vil delta, for eksempel India og Pakistan – som i FNs generalforsamling stemte avholdende og ikke nei til oppstart av forhandlinger om et forbud, sier Nergaard.

Nergaard understreker at det å delta i FN-forhandlinger ikke forplikter Norge til å undertegne avtalen når den er ferdig. For eksempel deltok Norge i forhandlingene om FN-konvensjonen om beskyttelse av rettighetene til migrantarbeidere, selv om vi etterpå valgte ikke å undertegne den. Et annet eksempel er at Finland var med på forhandlingene om forbudet mot klaseammunisjon, men ennå ikke har undertegnet avtalen.

Det var i et svar på et skriftlig spørsmål fra MDGs Rasmus Hansson at Brende 7. november opplyste at Norge ikke vil delta i FN-forhandlingene. Han sier i sitt svar at årsaken er at man ikke vil få atomvåpenstatene med seg, og at man risikerer å vanskeliggjøre arbeidet for nedrustning.

-Det blir som å skylde på offeret. Arbeidet med kjernefysisk nedrustning har stått i stampe i 20 år, og faren for bruk av atomvåpen regnes nå som større enn under den kalde krigen. Det klare flertallet av stater i FN har innsett at en unngåelig kjernefysisk katastrofe rykker stadig nærmere. Nå krever de handling. Forbudsforhandlingene vil gi ny kontekst og retning til arbeidet med nedrustning. Det er ikke uten grunn at Den internasjonale Røde Kors-komiteen sier at et forbud er en «uunnværlig byggesten» hvis vi skal nå en verden fri for atomvåpen. All erfaring tilsier at selv om stormaktene ikke er med fra begynnelsen, så kan forbudsavtaler ha stor innflytelse og gradvis føre til balansert og gjensidig nedrustning, sier Nergaard.

- Det hadde vært forståelig om Brende sa at han synes det er vanskelig å forholde seg til forbudsprosessen på grunn av NATO-forpliktelsene våre. Men han har hele tiden arbeidet aktivt for å stoppe FN fra å sette i gang disse forbudsforhandlingene, og han fortsetter nå å fungere som en bremsekloss. Hvorfor er det nødvendig? Brende må snart respektere det faktum at et klart flertall av stater nå setter i gang et historisk og lovende initiativ for å nedsette en klar norm mot atomvåpen og styrke det internasjonale ikkesprednings- og nedrustningsregimet, avslutter Nergaard

NLA overrekker Medisinsk appell til stortingets utenriks- og forsvarskomite. Fra venstre: Hans Ashjørn Holm (NLA), Liv Signe Navarseter (Sp), Marit Nybakk (Ap), John Gunnar Mæland (NLA), Signe Flottorp (NLA) og Guro Bårsnes (NLA).

1000 leger mot atomvåpen

Denne artikkelen er skrevet av Haakon Gunnerud, Nei til atomvåpen for NTAs medlemsblad og trykkes etter tillatelse her.

Norske leger mot atomvåpen (NLA) lanserte i august en medisinsk appell om å forby og eliminere atomvåpen. Leder i NLA, John Gunnar Mæland, er godt fornøyd med oppslutningen:

– Per 1. november har 1020 leger og legestudenter signert appellen. Vi fortsetter å samle underskrifter til FNs generalforsamling endelig har vedtatt å starte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen.

Hovedbudskapet i appellen er hvilke humanitære konsekvenser bruk av atomvåpen vil ha. I appellen vises det blant annet til at Verdens legeforening fordømmer atomvåpen: I kraft av sitt ansvar for liv og helse har

legeprofesjonen en plikt til å arbeide for at atomvåpen skal forbys og elimineres.

Appellen er overlevert til Stortingets utenriks- og forsvarskomite og Utenriksdepartementet. I tillegg til å spre budskapet i sosiale medier, har NLA hatt innlegg i aviser og sendt artikkel til Legeforeningens tidsskrift. Appellen er signert av mange kjente norske leger, deriblant dekanene ved de fire norske medisinske lærestedene. President i Den norske legeforening, Marit Hermansen, og rektor ved Universitetet i Oslo, Ole Petter Ottersen, er blant dem som støtter appellen.

Det er ikke første gang Marit Hermansen engasjerer seg mot atomvåpen: – Jeg hadde button mot atomvåpen på skolesekken i mange år, og støttet Leger mot atomvåpen i studietiden. Hermansen forteller videre hvorfor Legeforeningen støtter appellen: – Legeforeningen var med å

NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

International Physicians for the Prevention of Nuclear War

Det finnes rett og slett ikke noe verre enn de skadene atomvåpen er i stand til å gjøre [...] - Sara Barden, Legestudent

Selv en minimal bruk av atomvåpen vil ha en katastrofal effekt på alt liv på kloden. - Erlend Husel, Lege

Jeg signerer fordi atomvåpen er en reell trussel mot livet og livsgrunnlaget på jorda. - Kirsten Osen, Lege

En enkel signatur for å kunne hjelpe motstand for atomvåpen og redsel både for helsepersonell og sivile. - Tora Elisabeth Almondengen, Legestudent

Det finnes bare EN løsning. - Kåre Harald Almåsback, Lege

Dette er i tråd med mine legeetiske forpliktingar. - Kristian Hagestad, Lege

Viktig! - Tone Haaversen-Westhassel, Lege

NORSKE LEGER

støtter et forbud mot atomvåpen

Jeg ønsker en verden fri for atomvåpen. - Signe Flottorp, Lege

En mulighet til å si fra! - Ingeborg Ask Torvik, Lege

Veldig viktig at Norge støtter det universelle forbudet mot atomvåpen. - Ellen Melhus, Lege

Bruk av atomvåpen er en forbrytelse mot menneskeheten. - Eivind Meland, Lege

En trygg fremtid for vår generasjon og de som kommer etter oss. - Emile Hanson Bjørndal, Lege

Norge er alt for passiv i denne sammenheng. - Leif Aanderud, Lege

Det er viktig å forebygge vold mot menneskeheten. - Signe Lohmann-Lafrenz, Lege

Det er viktig at verdens ledere, politikere, militære og befolkningen generelt forstår alvor og konsekvensene ved bruk av atomvåpen. Verden og menneskeheten vil ikke overleve en atomkrig. - Marit Aabel Kulseng, Lege

Fordi krig fører til skade, sykdom og nød, og atomvåpen er det aller verste vi har i så måte. Jeg mener norske myndigheter må ta ansvar, og ikke unngå slik det nå ser ut som at de gjør. Jeg vil ikke leve i en verden med atomvåpen - og jeg vil ikke at mine eller nærmeste skal måtte det heller. - Heine Kolstad Skovdahl, Legestudent

Signe Flottorp med Medisinsk appell for overrekkelseren til Utenriksdepartementet.

En tryggere verden uten atomvåpen!

www.legermotatomvaepen.no

vedta Verdens legeforenings uttalelse om atomvåpen, og det var derfor naturlig for oss å signere appellen. De helsemessige og humanitære konsekvensene av bruk av atomvåpen er enorme. Selv begrenset bruk vil medføre alvorlige lidelser for befolkningen med store dødstrall, økosystemet vil komme ut av balanse, og det vil bli uopprettelige ødeleggelser for matforsyningen, sier hun.

Ole Petter Ottersen forklarer at det også for ham var naturlig å støtte en appell mot atomvåpen. – Lidelsene og konsekvensene av bruk av atomvåpen står i sterk kontrast til legeprofesjonens ansvar, som er å ivareta liv og helse. Universitetet er dessuten opptatt av arbeidet for menneskerettigheter og fredsbygging, og vi ser dette som en naturlig del av vårt samfunnsansvar, sier Ottersen. Han understreker behovet for en gjensidig forpliktelse for å begynne en reell nedtrapping.

John Gunnar Mæland er ikke overrasket over at Norge stemte nei til FN-resolusjonen om forhandlinger om en traktat som skal forby atomvåpen. Samtidig hadde han håpet at presset fra

sivilsamfunnet og Stortinget skulle få Brende til heller å avstå. – Nå må vi ta tiden til hjelp for å få Norge inn i den humanitære nedrustningsfolden igjen. Heldigvis har Norge gjort en viktig innsats tidlig i dette løpet, og nå vil andre stater kjøre linjen videre til forbudet er i havn, sier Mæland

Iherdige demonstranter fra NLA utenfor Utenriksdepartementet. Fra venstre: Hans Asbjørn Holm, Kirsten Osen, Saima Akhtar og Signe Flottorp.

Medisinsk appell om å forby og eliminere atomvåpen

Enhver bruk av atomvåpen vil ha katastrofale humanitære konsekvenser. Verdens legeforening fordømmer atomvåpen og konstaterer at legeprofesjonen i kraft av sitt ansvar for liv og helse har plikt til å arbeide for at atomvåpen forbys og elimineres¹. Vi, norske leger og medisinstudenter, ber Stortinget og Regjeringen om å bidra aktivt til å avskaffe disse verste av alle masseødeleggersvåpen.

En enkelt atombombe kan utradere en stor by og drepe hundretusener. Antall sårete med fysiske skader, forbrenninger og strålesyke vil langt overgå kapasiteten til ethvert helsevesen. Helsepersonell, sykehus og annen infrastruktur vil rammes som alt annet. Radioaktivt nedfall spres over landegrensene og fører til kreft, kroniske sykdommer og arvelige defekter.

Selv en begrenset atomkrig vil påvirke klima og medføre global matmangel og hungersnød. En full atomkrig vil kunne utslette livet og livsgrunnlaget på jorda. Atomavskrekking med våpen i høy beredskap innebærer risiko for ulykker og utilsiktet atomkrig. Fullstendig avskaffelse av atomvåpen er den eneste garanti mot bruk.

Sammen med Verdens legeforening oppfordrer vi norske myndigheter til å arbeide aktivt for et universelt forbud mot atomvåpen som basis for full atomnedrustning.

¹ World Medical Association 2015: *WMA Statement on nuclear weapons*.

<http://www.wma.net/en/30publications/10policies/n7/>.

VI STØTTER APPELLEN:

Marit Hermansen, president Den norske legeforening	Rasmus Bakken, leder Norsk medisinstudentforening
Ole Petter Ottersen, dr.med., rektor ved Universitetet i Oslo	Gunnar Bovim, dr. med., rektor ved Norges teknisk-vitenskapelige universitetet NTNU
Frode Vartdal, dr. med, dekan ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo	Nina Langeland, professor dr med, Det medisinsk-odontologiske fakultet, Universitetet i Bergen
Björn Gustafsson, dekan ved Det medisinske fakultet, NTNU	Arnfinn Sundsfjord, dr.med., dekan ved Det helsevitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø
Hilde Grimstad, prodekan ved Det medisinske fakultet, NTNU	Reidun Førde, professor dr. med, Universitetet i Oslo
Mads Gilbert, professor dr. med., Universitetet i Tromsø	Ole Didrik Lærum, dr.med., tidligere rektor ved Universitetet i Bergen
Ole Frithjof Norheim, professor dr.med. Universitetet i Bergen	Gro Nylander, dr. med., tidligere overlege ved Rikshospitalet
Borghild Roald, professor em., Universitetet i Oslo	John-Arne Røttingen, professor dr. med. Universitetet i Oslo
Jan Helge Solbakk, professor dr. med., Universitetet i Oslo	Aslak Syse, lege og professor dr. juris., Universitetet i Oslo

Med megafon og morgenkaffe for et forbud

Hver mandag i september og oktober startet vi dagen utenfor utenriksdepartementet.

MARI JETLUND
STYREMEDLEM
NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

På initiativ fra ICAN Norge og Nei til atomvåpen ble det i hele sju uker arrangert punktdemonstrasjoner hver mandag morgen utenfor utenriksdepartementet før den avgjørende avstemningen i FN 26. oktober. Dette var ett av mange tiltak for å øve press på UD og utenriksministeren om ikke å stille seg på gal side i en historisk avstemming

– og for å synliggjøre saken blant folk flest. Foruten ICAN møtte representanter for bl.a. Nei til atomvåpen, Norsk Folkehjelp/Solidaritetsungdommen, Changemaker, AUF, Unge Venstre og Leger mot atomvåpen (NLA), og det ble vekselvis holdt appeller. Fra en håndfull aksjonister den første uken økte antall deltakere hver mandag frem mot avstemmingsuken.

17. oktober benyttet vi i NLA morgenaksjonen som ramme for overrekkelsen av signaturene fra vår medisinske appell – med 1000 underskrifter – til regjeringen. Utenriksministeren møtte dessverre ikke personlig, men via sin rådgiver fikk han likevel overbrakt et klart budskap fra norske leger og lege-studenter.

Atommaktene 8: Israel

Israels atomvåpen er blitt kalt ”verdens dårligst bevoktede hemmelighet”. Det er generelt anerkjent at Israel har egne atomvåpen, men israelske myndigheter vil verken bekrefte eller avsanne dette. Likevel har flere israelske offisielle talsmenn med eller uten hensikt forsnakket seg om temaet ved flere anledninger over de siste tiårene.

Teksten er en forkortet utgave fra Lær om atomvåpen, <http://laromkarnvapen.se/no/hvor-finnes-atomvapen/israel/>

skrevet av Samuel Håkansson.

Historikk

Det israelske atomvåpenprogrammet startet opp i 1956, opprinnelig med stor assistanse fra Frankrike og til en viss grad fra mindre stater som Norge. Israel har aldri gjennomført prøvesprengninger, men det har vært omfattende spekulasjoner over et påstått samarbeid mellom Israel og Sør-Afrika rundt en prøvesprengning i det sørlige Indiske Hav i 1979. Hvordan nær Israel har vært ved å benytte atomvåpen er usikkert, men flere kilder hevder at tidligere statsminister Eshkol satte Israels atomvåpenstyrker i høyeste beredskap under Seksdagerskrigen i 1967. Israel hadde trolig to atomvåpen på dette tidspunktet.

Mordechai Vanunu

Mordechai Vanunu er internasjonalt kjent som mannen som avslørte Israels atomvåpenprogram, og hans avsløringer har bidratt til mye av hva det internasjonale samfunnet vet om Israels atomvåpenprogram.

Vanunu var tidligere ansatt som tekniker ved Israels atomforskningscenter ved Dimona, men ble bortført og fengslet etter at han i 1986 avslørte det israelske atomvåpenprogrammet til britiske nyhetsmedier.

Vanunu ble sluppet fri i 2004, men med omfattende

Mordechai Vanunu

begrensninger på sin bevegelses- og talefrihet. Siden da har Vanunu blitt arrestert ved en rekke anledninger og blitt fengslet, sist i 2007 da han ble dømt til seks måneders fengsel for å ha brutt vilkårene for løslatelsen.

Atomvåpenarsenaler og leveringsmidler

I følge det nyeste SIPRI-estimatet fra 2016 antas det at Israels atomvåpenbeholdning består av rundt 80 stridshoder, hvorav 50 kan leveres med ballistiske missiler og de gjenværende 30 med gravitasjonsbomber sluppet fra fly. Det er stor usikkerhet om hvordan atomvåpnene er distribuert i det israelske flyvåpenet, samt hvordan våpnene er lagret og i hvilken grad israelske fly kan bære atomvåpen:

Israel har for tiden 205 F-16 fly, hvorav noen av disse kan bære atomstridshoder. I tillegg antas Israel å ha et begrenset antall ballistiske missiler som kan bære atomvåpenstridshoder.

Beholdning av spaltbare materialer

Israel har to avansert atomfysiske forskningssentre med nødvendige anlegg for å produsere plutonium av våpenkvalitet fra brukt brensel. Noen antar også at Israel i tillegg har høy-anriket uran, men det er uklart om dette uranet er tiltenkt våpenbruk.

Atomvåpnenes rolle i nasjonal sikkerhetsstrategi

Israels atomvåpendoktrine er antatt å være basert rundt prinsippet om usikkerhet rundt landets status som atomvåpenstat – hvorvidt slike våpen eksisterer, hvor de er utplassert, hvor mange som eksisterer, og hvorvidt Israel er villig til å benytte dem i en væpnet konflikt. Israel er ikke en medlemsstat i ikkespredningsavtalen (NPT) og har ikke ratifisert den Fullstendige Prøvestansavtalen (CTBT). Israel er likevel anerkjent som en de facto atomvåpenstat.

Nytt faktahefte om atomvåpen

I lengre tid har styret i NLA ønsket å lage oppdatert informasjonsmateriell om vår sak til medlemmer og andre interesserte. I NLAs formålsparagraf heter det at foreningens formål er "...å spre opplysning om medisinske konsekvenser av atomkrig og arbeide for kjernefysisk nedrustning og redusert fare for atomkrig." Slik faktabasert opplysning kan skje via mange ulike kanaler, men fortsatt er skriftlig informasjon en hjørnestein for dette arbeidet.

Det er derfor med stor tilfredshet at vi nå kan presentere et nytt 44 siders faktahefte: Ufattelige lidelser – Hvorfor atomvåpen må forbys, som sendes medlemmene sammen med dette nummeret av medlemsbladet. Faktaheftet tar for seg atomalderens historikk; medisinske virkninger av en atomvåpendetonasjon; globale og langsiktige konsekvensene av atomkrig; nedrustning og ikke-spredning; det humanitære initiativet for å forby atomvåpen; og legenes rolle i kampen mot atomvåpen. Heftet er rikt illustrert og inneholder oppdaterte referanser og anbefalinger for videre lesning.

Teksten er delvis basert på Lær om atomvåpen, et internettbaserte læreprogram utviklet av vår svenske søsterforening SLMK i samarbeid med NLA, men er utvidet særlig når det gjelder medisinske konsekvenser av radioaktiv stråling og siste års utvikling i arbeidet for et forbud mot atomvåpen.

Ansvarlige for faktaheftet er John Gunnar Mæland, Julian Hamfjord, Bjørn Hilt og Kirsten K. Osen. Kristin Hellan i Fagtrykk AS har stått for den grafiske utformingen. Arbeidet er gjort mulig gjennom et tilskudd fra Utenriksdepartementets post Opplysningsarbeid for fred.

Hvis du ønsker flere eksemplarer av faktaheftet, kan du ta kontakt med Anne Marte Skaland skaland@icanw.org.

Norske leger mot atomvåpen

UFATTELIGE LIDELSER

Hvorfor atomvåpen
må forbys

Delegitimering av kjernefysisk vold

Et forbud mot atomvåpen som første trinn i arbeidet for full atomnedrustning betyr å starte med delegitimering av kjernefysisk vold.

KIRSTEN OSEN
RÅDSMEDLEM
NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

Atomnedrustningen har stoppet opp, den internasjonale spenningen øker, og risikoen for bruk av atomvåpen, tilsiktet eller ved uhell, er i dag større enn på lenge. Som resultat av det norsk-initierte humanitære initiativet, arrangerte FN i år en Open-Ended Working Group (OEWG) for å diskutere nye juridiske og normative tiltak for å oppnå en verden fri for atomvåpen. Resultatet var et forslag til FN om å starte forhandlinger i 2017 om et forbud mot atomvåpen, et forslaget som ble vedtatt den 27. oktober 2016 (se egen sak i dette nummeret).

Under OEWG-sesjonen i mai holdt dr. Nick Ritchie fra Universitetet i York et særdeles informativt innlegg «Veier til atomnedrustning: delegitimering av kjernefysisk vold» der han redegjorde for begrepene kjernefysisk vold, devaluering av atomvåpen, delegitimering av atomvåpen og et forbud mot atomvåpen.

“Trusselen mot fred og sikkerhet ligger i selve eksistensen av atomvåpen uansett hvem som har dem.”

Kjernefysisk vold er de siste årene satt på den politiske agendaen gjennom det humanitære initiativet som har belyst atomvåpenenes medisinske og økologiske konsekvenser gjennom tre internasjonale konferanser. Konferansene kom til samme konklusjon som Verdens helseorganisasjon i 1980-åra: Helsevesenet har ingenting å stille opp mot de katastrofale konsekvensene av bruk av atomvåpen. Selv etter sprengning av én enkelt atombombe over en by er arten og dimensjonene av skader så overveldende og så langtrekkende både i sted og tid at legene og helsevesenet melder pass. Dessuten vil også hjelperne rammes. Forebygging er eneste

løsning. I tråd med dette erklærte Verdens legeforening i 2015 at legeprofesjonen i kraft av sitt ansvar for liv og helse har plikt til å arbeide for at atomvåpen forbyes og elimineres. IPPNW-avdelingene i Nederland, Norge og Tyskland har fulgt opp med signerte appeller til de nasjonale myndighetene om å støtte et forbud. Bare i Nederland synes appellen å ha hatt målbar effekt.

“Helsevesenet har ingenting å stille opp mot de katastrofale konsekvensene av bruk av atomvåpen.”

Devaluering av atomvåpen. Atomvåpen har verdi for de ni atomvåpenstatene og deres allierte, mens de er en trussel mot alle andre. Den sikkerhetsmessige «verdien» ligger i å true andre samfunn med utslettelse. Men atomavskrekking forutsetter atomvåpen i høy beredskap og en erklært vilje til å bruke dem i gitte situasjoner, hvilket innebærer betydelig risiko. Mangeårige forsøk på å nedskrive atomvåpenenes «verdi» som avskrekkingmiddel har hittil ikke ført til vesentlige endringer. Gjentatte oppfordringer om å garantere ikke-førstebruk og å ta atomvåpnene ut av høy beredskap har vært forgjeves. Også NATO opprettholder atomavskrekking i sitt strategiske konsept, med tilslutning fra Norge. Egentlig er NATO inne i en håpløs sirkelgang med sin erklæring om å ha atomvåpen så lenge atomvåpen finnes, samtidig som de ni atommaktene moderniserer sine arsenaler og nye land fristes til å skaffe seg atomvåpen.

Delegitimering vs devaluering. Ritchie presiserer at hovedforskjellen mellom delegitimering og devaluering av atomvåpen er at delegitimeringen gjelder atomvåpnene eksplisitt, ikke aktørene, antall våpen, eller hvilke oppgaver de er ment å ha. Delegitimitet baseres på våpenenes iboende evne til å forårsake massiv, inhuman og indiskriminerende vold. Illegitimiteten av slik vold er kodifisert i legale regler og normer for krigføring, så som Genève-konvensjonene og

menneskerettighetene. Målt mot disse regler og normer er atomvåpen de verste av alle våpen. Dertil kommer den permanente risikoen for kjernefysisk vold så lenge atomvåpen eksisterer. Trusselen mot fred og sikkerhet ligger i selve eksistensen av atomvåpen uansett hvem som har dem. Som FNs generalsekretær Ban Ki-moon sier: Det er ingen rette hender for feil våpen.

Delegitimering av atomvåpen handler om å utvide og fordepe den kollektive normative kritikken av kjernefysisk vold. Det handler om å utfordre den internasjonale aksepten av å tillegge atomvåpen noen som helst form for verdi, altså om å avskrive atomvåpen som en valuta i det internasjonale makthierarkiet.

Delegitimering gjennom forbud. Ifølge Ritchie innebærer et forbud mot atomvåpen delegitimering av kjernefysisk vold basert på universelle prinsipper om uakseptabel skade. Et forbud stigmatiserer atomvåpen og deres eiere og kan dermed generere endring. Når samfunnet kollektivt kjennetegner en praksis som å besitte og bruke atomvåpen som illegitim, aksepteres ikke lenger slik praksis som normal adferd i det samfunnet. Når illegitimiteten rotfestes i moralsk avsky, vil den praksisen stigmatiseres. Aktører som er engasjert i uakseptabel adferd straffes med moralsk forakt. Et generelt forbud mot atomvåpen vil dermed bidra til å

gjøre trussel om kjernefysisk vold – atomavskrekking – til en kollektiv belastning i stedet for et nasjonalt aktivum.

“Et forbud stigmatiserer atomvåpen og deres eiere og kan dermed generere endring.”

Norge må gå videre. Under OEWG ble det vurdert fire veier til en atomvåpenfri verden: 1) en omfattende konvensjon; 2) et rammeverk; 3) en steg-for steg tilnærming; og 4) et forbud. Selv foreslår Ritchie en kombinasjon av et forbud og et rammeverk, men det er viktig at forbudet kommer først for å løse opp den fastlåste situasjonen.

Et forbud kan ikke i seg selv hindre en forbudt handling, men det kan mobilisere opposisjon og moderere adferd. Det norske storting vedtok den 26. april 2016 det såkalte atomforliket om å gå inn for et rammeverk, med et langsiktig mål om et forbud. Det er bra, men ikke nok. Norge må gå videre og støtte de kommende forhandlingene om et forbud mot atomvåpen med delegitimering av kjernefysisk vold.

Parliamentarians for Nuclear Non-Proliferation and Disarmament (PNND)

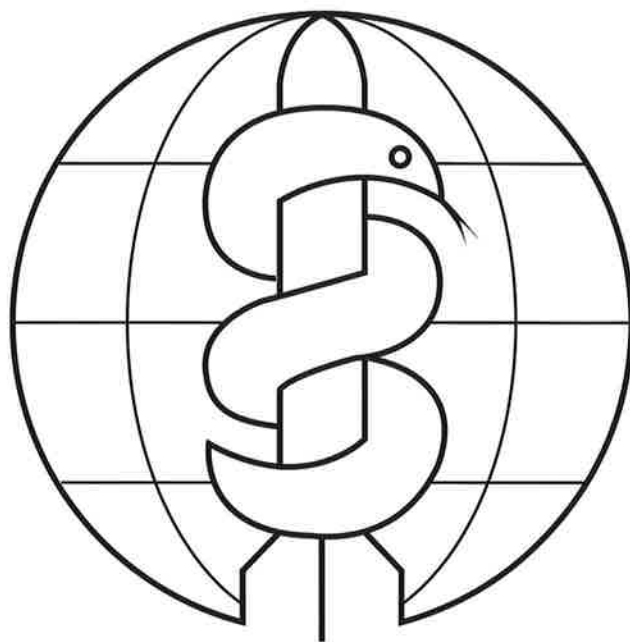
IPPNW styret møttes i Havanna

BJØRN HILT
STYREMEDLEM
NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

I begynnelsen av november møttes IPPNW styret til to dagers styremøte og til et møte med de latin-amerikanske gruppene. Sett i lys av resultatet fra avstemningen i FNs førstekomité uka før (om resolusjonen som starter forhandlinger for et forbud mot atomvåpen) var stemningen heller optimistisk. Samtidig har vi alle mye arbeid foran oss; først med å holde trykket oppe, og gjerne få til flere ja-stemmer før den endelige avstemningen i Hovedforsamlingen i desember. Deretter må både ICAN og IPPNW være til stede under selve forhandlingene som skal foregå i New York allerede i mars og i juni/juli neste år. Målet er en sterkest mulig avtale på kortest mulig tid.

Det er vel lite håp om å få vår regjering til å skifte standpunkt til et forbud, men likevel er det viktig at Norge deltar i forhandlingene på en konstruktiv måte. Der har vi i NLA en jobb å gjøre.

Ellers er Havanna fortsatt en slitt perle på Cubas nordkyst. Det kan virke som om det nå er litt mer tilgang til varer og også bensin, strømforsyningen er stabil og kanskje det er en viss optimisme å spore blant folk flest. Men cubanerne er jo fra naturen et vennlig og positivt folkeferd.

SAVE THE DATE!

**JOINT MEDACT FORUM AND IPPNW WORLD CONGRESS
3-7 SEPTEMBER 2017, UNIVERSITY OF YORK, UK**

Vil du støtte vårt arbeid?

NLA er en frivillig organisasjon og mange av våre aktiviteter skjer gjennom engasjement og frivillig innsats av enkeltmedlemmer, studentgrupper eller styret. NLA legger stor vekt på å være en bidragsyter til vår moderorganisasjon IPPNW, som strever med svak økonomi. Vi har også ansvar for ICAN Norge, som er en svært viktig komponent i arbeidet det norske sivilsamfunnet gjør for en atomvåpenfri verden

For å kunne fortsette våre nasjonale og internasjonale aktiviteter er vi avhengige av finansiell støtte både gjennom medlemskontingent og gaver.

• Gaver til NLA

Gaver til NLA vil i utgangspunktet bli øremerket IPPNWs internasjonale arbeid. NLA er godkjent av likningsmyndighetene som mottaker av skattefrie gaver, og ved gaver over 500 kroner og opp til 25 000 kroner per år er du fradragsberettiget for dette beløpet. Benytt konto 3060 17 67089. Gi samtidig melding om innbetalingen med navn, adresse og personnummer til info@legermotatomvapen.no. NLA innberetter gaven til Skatteetaten.

• Direkte støtte til IPPNW

For direkte støtte til IPPNW går du inn på hjemmesiden www.ippnw.org og klikker på «Donate» øverst til høyre og så på «one time gift» eller «monthly giving». Vanlige kredittkort belastes trygt og enkelt.

• Sparing i Alfred Berg Humanfond

Annen form av finansiell støtte kan skje gjennom etisk investering i Alfred Berg Humanfond. Hvis du velger å støtte NLA som ideell organisasjon, vil NLA årlig få 2 % av forvaltningskapitalen pr 31.12. Det kan sendes sparebrev til konfirmasjon o.l.

• Testamentarisk gave

Vurderer du å støtte NLA gjennom ditt testament, ta kontakt med oss. Vi vil hjelpe deg å finne en advokat, slik at utarbeidelsen skjer korrekt etter norske regler.

Vi trenger epostadressen din!

Vi vil nå flest mulig medlemmer per epost. Send en epost til info@legermotatomvapen.no, så blir det enklere for oss å nå deg.

Norsk avdeling av International Physicians for the Prevention of Nuclear War